

Όταν απελευθερώθηκε η Έδεσσα από τον Οθωμανικό ζυγό

/ [Ιστορία - Εθνικά Θέματα](#)

Δημήτρης Ε. Ευαγγελίδης, Συγγραφέας

Στις 5 Οκτωβρίου 1912 η Ελλάδα κήρυξε τον πόλεμο κατά του Οθωμανικού κράτους. Ο Ελληνικός στρατός μετά τη νίκη του στη μάχη του Σαρανταπόρου στις 9 και 10 Οκτωβρίου, προελαύνει στην πεδιάδα της κεντρικής Μακεδονίας και απελευθερώνει διαδοχικά τη Βέροια και τη Νάουσα. Οι μεν Έλληνες περιμένουν με ανυπομονησία τον Ελληνικό στρατό, ενώ οι Τούρκοι αισθάνονται αγωνία για τη ζωή και τις περιουσίες τους, μιας και ο τουρκικός στρατός εγκατέλειψε την πόλη και κατευθύνθηκε προς την πεδιάδα των Γιαννιτσών για να δώσει εκεί μια από τις πλέον αποφασιστικές μάχες του πολέμου, στις 19-20 Οκτωβρίου 1912.

Στις 5 Οκτωβρίου 1912 η Ελλάδα κήρυξε τον πόλεμο κατά του Οθωμανικού κράτους. Ο Ελληνικός στρατός μετά τη νίκη του στη μάχη του Σαρανταπόρου στις 9 και 10 Οκτωβρίου, προελαύνει στην πεδιάδα της κεντρικής Μακεδονίας και απελευθερώνει διαδοχικά τη Βέροια και τη Νάουσα. Οι μεν Έλληνες περιμένουν με ανυπομονησία τον Ελληνικό στρατό, ενώ οι Τούρκοι αισθάνονται αγωνία για τη

ζωή και τις περιουσίες τους, μιας και ο τουρκικός στρατός εγκατέλειψε την πόλη και κατευθύνθηκε προς την πεδιάδα των Γιαννιτσών για να δώσει εκεί μια από τις πλέον αποφασιστικές μάχες του πολέμου, στις 19-20 Οκτωβρίου 1912.

Στην Έδεσσα απομένουν μόνο λίγοι άνδρες της τουρκικής εθνοφρουράς, ο φρούραρχος της πόλης Ταγματάρχης Ρασίτ μπέης, ο καϊμακάμης του Καζά Βοδενών (έπαρχος) Γκαλίπ μπέης και ο μουχτάρης (δήμαρχος) της πόλης Αλή Ριζά. Οι Τούρκοι αξιωματούχοι λίγες μέρες πριν την απελευθέρωση της Έδεσσας ενεργώντας προληπτικά, συνέλαβαν ως ομήρους επιφανείς Εδεσσαίους που είχαν αναπτύξει αξιόλογη δράση στη διάρκεια του Μακεδονικού Αγώνα και τους μετέφεραν στη Θεσσαλονίκη, στις φυλακές Επταπυργίου μαζί με ομήρους από άλλες περιοχές.

Όταν πλέον συνειδητοποιούν ότι είναι αναπόφευκτη σε λίγες μέρες η επικράτηση του ελληνικού στρατού στην περιοχή, συγκαλούν σύσκεψη στο σπίτι του φρούραρχου Ρασίτ μπέη για να καθορίσουν τις μετέπειτα ενέργειές τους. Να προβάλλουν δηλαδή αντίσταση στον ελληνικό στρατό ή να παραδώσουν την πόλη αμαχητί. Τελικά υπερισχύει η δεύτερη γνώμη και αποφασίζεται να μεταβεί στην Ιερά Μητρόπολη Εδέσσης ο Τούρκος διευθυντής του ιεροδιδασκαλείου για να προετοιμάσει τη συνεννόηση με τους Έλληνες της πόλης.

Την επόμενη μέρα συγκεντρώνονται στην Ιερά Μητρόπολη οι τουρκικές αρχές, ο Μητροπολίτης Κωνστάντιος και οι Δημογέροντες, όπου οι Τούρκοι ζητούν την προστασία τους στην περίπτωση που θα καταληφθεί η πόλη από τον Ελληνικό στρατό. Στις 15 Οκτωβρίου παραιτούνται οι Τουρκικές αρχές και αναλαμβάνουν τη φρούρηση της Έδεσσας οι Έλληνες κάτοικοί της. Στις 16 Οκτωβρίου ο δήμαρχος Αλή Ριζά πηγαίνει στις φυλακές της πόλης, αποφυλακίζει όσους κρατούμενους δεν είχαν μεταφερθεί στην Θεσσαλονίκη ως όμηροι και ο Γκαλίπ μπέης εγκαθίσταται στο κτίριο της Μητρόπολης όχι τόσο για να προστατευθεί από τους χριστιανούς, αλλά για να αποφύγει τη οργή όσων από τους Τούρκους είχαν την αντίθετη με αυτόν γνώμη για την παράδοση της πόλης.

Το βράδυ της 17ης Οκτωβρίου η έκτη ημιλαρχία υπό τον ανθυπίλαρχο Αργύριο Σταυρόπουλο εξορμά από τη Βέροια και καταλαμβάνει το σιδηροδρομικό σταθμό Σκύδρας.

Την επόμενη μέρα, Πέμπτη 18 Οκτωβρίου 1912, γιορτή του Αγίου Λουκά, τρεις στρατιώτες ως προπομποί του προελαύνοντος ελληνικού στρατού, ο Βρασίδης Λαγωνίκος, ο Νικόλαος Αγγελής και ο Νικόλαος Λιβανός καταλαμβάνουν το σιδηροδρομικό σταθμό της πόλης μας αφού συνεπλάκησαν με την εκεί ευρισκόμενη τουρκική φρουρά. Από τους πυροβολισμούς σκοτώθηκαν ο ιερέας του χωριού

Σωτήρα, ο δεκαπεντάχρονος μαθητής Ψυχογιός και ένας μαθητής του οικοτροφείου. Ήταν οι τελευταίοι νεκροί πριν την απελευθέρωση της πόλης.

Λίγο αργότερα φτάνει στο σταθμό αμαξοστοιχία με ένα λόχο πεζικού του ελληνικού στρατού με επικεφαλής τον αξιωματικό Βασίλειο Γεννηματά, ο οποίος μπαίνει θριαμβευτικά στην Έδεσσα. Την ίδια ώρα από την πόλη έρχεται προς το σταθμό μια πομπή με επικεφαλής το Μητροπολίτη και τους Τούρκους μουφτή, υποδιοικητή και δήμαρχο της Έδεσσας, ο οποίος κρατά λευκή σημαία. Στις 11 το πρωί της 18ης Οκτωβρίου 1912 γίνεται η επίσημη παράδοση της πόλης από τον Τούρκο δήμαρχο Αλή Ριζά, ο οποίος σύμφωνα με την τοπική παράδοση ήταν απόγονος του κελ Πέτρου που προδοτικά είχε παραδώσει τη βυζαντινή Έδεσσα στους Τούρκους πριν από 530 χρόνια περίπου.

Αυτά είναι λίγο-πολύ γνωστά στους περισσότερους. Εκείνο όμως που σπάνια αναφέρεται είναι το τι προηγήθηκε από τους πολέμους του 1912-13 και την απελευθέρωση της Μακεδονίας. Ας θυμηθούμε συνοπτικά τα γεγονότα:

Μετά από έντονες ρωσικές πιέσεις, με το σουλτανικό φερμάνι της 28ης Φεβρουαρίου 1870 ιδρύεται η αυτοκέφαλη Εκκλησία της Βουλγαρίας με επικεφαλής Έξαρχο. Το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως με αφορμή την μη μνημόνευση του ονόματος του Πατριάρχη στις λειτουργίες των εξαρχικών ναών, συγκάλεσε Πανορθόδοξη Σύνοδο το 1872 και κήρυξε σχισματική την Βουλγαρική Εξαρχία.

Η Συνθήκη του Αγ. Στεφάνου της 3ης Μαρτίου 1878 μεταξύ Τσαρικής Ρωσσίας και Οθωμανικής αυτοκρατορίας, η οποία δημιούργησε την Μεγάλη Βουλγαρία, ένα στην ουσία πελατειακό κράτος της Ρωσσίας, προκάλεσε τέτοιες αντιδράσεις σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, ώστε αυτοακυρώθηκε και ουδέποτε εφαρμόστηκε. Αποτέλεσμα της διπλωματικής εμπλοκής που προκάλεσαν οι προαναφερθείσες αντιδράσεις ήταν η σύγκλιση, μερικούς μήνες αργότερα, μιας νέας συνδιάσκεψης ειρήνης στο Βερολίνο (13 Ιουνίου – 13 Ιουλίου 1878), όπου με την νέα Συνθήκη (Συνθήκη του Βερολίνου) ανατράπηκαν οι αποφάσεις της Συνθήκης του Αγ. Στεφάνου.

Το 1885 πραγματοποιείται η αυθαίρετη προσάρτηση της Ανατολικής Ρωμυλίας στο αυτόνομο Πριγκιπάτο της Βουλγαρίας, που είχε προκύψει από την Συνθήκη του Βερολίνου. Η νίκη των βουλγαρικών όπλων, στον Σερβο-Βουλγαρικό πόλεμο της ίδιας χρονιάς, αναπτέρωσε τις ελπίδες των Βουλγάρων ότι σύντομα θα πετύχαιναν αυτό που τους στέρησε η Συνθήκη του Βερολίνου: Την «Μεγάλη Βουλγαρία».

Στις βουλγαρικές επιδιώξεις αντιτάχθηκαν τόσο η Ελλάδα, όσο και η Σερβία, οι

οποίες εξόπλισαν αντίστοιχα ανταρτικά σώματα με στόχο αφ' ενός μεν να εξασθενίσουν την οθωμανική εξουσία, αφ' ετέρου δε να ανακόψουν τις βουλγαρικές δραστηριότητες. Παράλληλα, η ρουμανική προπαγάνδα επιχειρούσε με κάθε μέσον να προσεταιριστεί τους βλαχόφωνους πληθυσμούς γύρω από την Πίνδο, οργανώνοντας αντίστοιχα ένοπλα σώματα.

Την ταραγμένη λοιπόν και χαοτική εκείνη περίοδο, που περιγράψαμε προηγουμένως, άρχισε να καλλιεργείται το ιδεολόγημα του «Μακεδονισμού» (η θεωρία ότι οι κάτοικοι της περιοχής της Μακεδονίας δεν είναι Έλληνες, ούτε Βούλγαροι, ούτε Σέρβοι, αλλά «Μακεδόνες»), καθώς και η πλαστή εθνοτική ταυτότητα των ανύπαρκτων «Σλαβομακεδόνων», εφευρήματα που αξιοποιήθηκαν αργότερα από την βουλγαρική προπαγάνδα στην εξυπηρέτηση των εδαφικών της βλέψεων.

Ο Μακεδονισμός, ως μη το ξεχνάμε. υπήρξε δημιούργημα μεγαλοσερβικών πολιτικών κύκλων και ιδίως του Σέρβου πολιτικού, αλλά και διακεκριμένου λογίου, του Στόγιαν Νοβάκοβιτς (Stojan Novaković, 1842-1915), ο οποίος διετέλεσε δύο φορές Πρωθυπουργός του Βασιλείου της Σερβίας. Η επινόηση της ιδέας του «μακεδονικού έθνους» και η καλλιέργειά της στον σλαβικό πληθυσμό της Μακεδονίας είχε ως σκοπό να εξυπηρετήσει τα σχέδια της «μεγαλοσερβικής» πολιτικής για διείσδυση στον νότο και έξοδο στο Αιγαίο, αφού θα οδηγούσε στην απομάκρυνση της βουλγαρικής επιρροής από τους Σλάβους της Μακεδονίας και στην απόσχισή τους από τον βουλγαρικό εθνικό κορμό».

Στην συνέχεια βέβαια τον «μακεδονισμό» τον υιοθέτησαν και οι ίδιοι οι Βούλγαροι, με θλιβερά αποτελέσματα. Τέλος, ο μακεδονισμός υιοθετήθηκε και από τον οπερεττικό εκείνον αυτοδιορισμένο «στρατάρχη», τον Τίτο, για να εξυπηρετήσει τους δικούς του σχεδιασμούς και επιδιώξεις, με αποτέλεσμα να τον υφιστάμεθα μέχρι σήμερα.

Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα που πρέπει να επισημανθεί είναι η χρησιμοποίηση του γλωσσικού παράγοντα ως οχήματος εδαφικών διεκδικήσεων και επεκτατισμού.

Αξίζει να επιμείνουμε λίγο παραπάνω στο θέμα αυτό.

Επιστημονικώς είναι πλέον αδιαμφισβήτητο, ότι η ομιλούμενη γλώσσα δεν αποτελεί απόλυτο εθνολογικό κριτήριο ταξινόμησης μιας συγκεκριμένης εθνοτικής ομάδας.

Με απλά λόγια: Η γλώσσα που μιλάει ένα σύνολο ανθρώπων δεν έχει σχέση με την εθνική τους ταυτότητα.

Περιορίζομαι να αναφέρω το κλασσικό παράδειγμα των γερμανόφωνων Αλσατών, στα σύνορα Γαλλίας-Γερμανίας, οι οποίοι αισθάνονται φανατικοί Γάλλοι και πολέμησαν τόσο στον Α΄ όσο και στον Β΄ Παγκ.Πόλεμο στο πλευρό των Γάλλων.

Στο σημείο αυτό οφείλω να επισημάνω ορισμένες πραγματικότητες, που αγνοούνται ή αποσιωπούνται:

Ο ελληνισμός, στην ιστορική του πορεία των 4000 χρόνων, δημιούργησε τεράστιες πολυεθνικές αυτοκρατορίες (πολυεθνικές, αλλά ποτέ πολυ-πολιτισμικές), αχανή Βασίλεια (Πτολεμαίοι, Σελευκίδες), αλλά συχνότατα υπέστη και επιδρομές βαρβάρων λαών, κατακτήθηκε πλήρως ή εν μέρει από ξένους στρατούς (Ρωμαίοι, Οθωμανοί), ενώ εκτοπίσθηκαν τμήματά του από προαιώνια ελληνικά εδάφη. Αποτέλεσμα όλων αυτών των ιστορικών εξελίξεων ήταν κάποιοι ελληνικοί πληθυσμοί να αλλοφωνήσουν, όπως ορισμένοι μικρασιάτες (τουρκόφωνοι Έλληνες), να λατινοφωνήσουν (βλαχόφωνοι Έλληνες), να σλαβοφωνήσουν (σλαβόφωνοι Έλληνες), να αλβανοφωνήσουν (αρβανιτόφωνοι Έλληνες) ή να ιταλοφωνήσουν (οι Γρεκάνοι της Magna Grecia).

Επομένως, το ότι κάποια τμήματα του πληθυσμού της Μακεδονίας είχαν παλαιότερα ως μοναδικό γλωσσικό μέσο επικοινωνίας ένα σλαβογενές ιδίωμα, δεν αποτελεί ικανό και επαρκές κριτήριο για την επιχειρηθείσα στο παρελθόν και επιχειρούμενη και σήμερα από ορισμένους, τοποθέτησή τους εκτός του ελληνικού έθνους.

Ως γηγενής λοιπόν Μακεδόνας Έλλην θεωρώ ότι το ζήτημα έχει απαντηθεί θεωρητικά και πρακτικά και δεν υπάρχει ανάγκη περαιτέρω συζητήσεων και διευκρινίσεων.

Και για να μη υπάρχει οποιαδήποτε παρανόηση επαναλαμβάνω: Είμαι ντόπιος Μακεδόνας Έλληνας, με αυτήν ακριβώς την σειρά. Το πρώτο αποτελεί την τοπική πολιτισμική μου ταυτότητα, το δεύτερο την γεωγραφική μου ταυτότητα και το τρίτο την εθνική μου ταυτότητα.

Με την ευκαιρία ας θυμηθούμε αυτό που τόνιζαν στην επιστολή διαμαρτυρίας που έστειλαν το 1903 κάτοικοι της πόλης του Μοναστηρίου (Βιτώλια) προς τις Μεγάλες Δυνάμεις:

«...λαλούμεν ελληνιστί, βλαχιστί, αλβανιστί, βουλγαριστί, αλλά ουδέν ήττον εσμέν άπαντες Έλληνες και ουδενί επιτρέπομεν να αμφισβητεί προς ημάς τούτο...».

Να έχουμε επί πλέον πάντα στο μυαλό μας ότι τα ιδιώματα που ομιλούνται σε

περιοχές της κεντρικής και δυτικής Μακεδονίας δεν έχουν σχέση γλωσσολογική και ιστορική με την κατασκευασμένη το 1944-45 γλώσσα των Σκοπίων που την ονομάζουν αυθαίρετα «μακεδονική».

Και για να τελειώνουμε.

Όπως συχνά επαναλαμβάνω:

«...Στον ελληνισμό, μετέχει κάποιος εθελουσίως. Είναι τιμή και ευθύνη η ελληνική ταυτότητα. Η ελληνικότητα δεν επιβάλλεται, αλλά κερδίζεται και αποδεικνύεται με αγώνες, θυσίες και ήθος. Πρόκειται για θεϊκό χάρισμα και όχι για καταναγκασμό. Ο ελληνισμός κανέναν δεν παρακαλάει. Όποιος δεν θέλει να είναι Έλληνας, κακό του κεφαλιού του. Ας αρκεσθεί στη μίζερη και ελεεινή σκοπιανή ιδιότητα ή ας παραμείνει στην πνευματική αναξιοπρέπεια του κακώς εννοούμενου τοπικισμού και της γκρίνιας για τα κονδύλια. Αυτά δεν τα λέω για να δικαιολογήσω την κρατική απραξία, ούτε για να εθелоτυφλούμε μπροστά στον κίνδυνο από τη διείσδυση των πρακτόρων. Χρειάζεται συνεχής άμυνα και αντίσταση. Αλλά συγχρόνως δεν πρέπει να αποδίδουμε στους αργυρώνητους νεοκομιτατζήδες καμιά ιδιότητα φοβερού και τρομερού μαζικού κινήματος αφελληνισμού. Εάν σώσουμε το όνομα της Μακεδονίας, οι πρακτορίσκοι πιθανότατα θα εξαφανισθούν μία για πάντα. Θα τους καταπιεί η ίδια η Ιστορία...».

Κλείνω, με τα λόγια του μεγάλου εκείνου Μακεδόνα Έλληνα, του Ίωνα Δραγούμη, ο οποίος χάθηκε τόσο πρόωρα, δολοφονημένος άνανδρα από πολιτικούς του αντιπάλους, που έγραφε στο βιβλίο του «Μαρτύρων και Ηρώων αίμα», τα εξής, προφητικά θα τα χαρακτήριζα, απευθυνόμενος στους πολιτικούς της Αθήνας :

«Να ξέρετε πως αν τρέξουμε να σώσουμε την Μακεδονία, η Μακεδονία θα μας σώσει.

Θα μας σώσει από την βρώμα όπου κυλιόμαστε, θα μας σώσει από την μετριότητα και από την ψοφιοσύνη, θα μας λυτρώσει από τον αισχρό τον ύπνο, θα μας ελευθερώσει.

Αν τρέξουμε να σώσουμε την Μακεδονία, εμείς θα σωθούμε...»

Στην Έδεσσα απομένουν μόνο λίγοι άνδρες της τουρκικής εθνοφρουράς, ο φρούραρχος της πόλης Ταγματάρχης Ρασίτ μπέης, ο καϊμακάμης του Καζά Βοδενών (έπαρχος) Γκαλίπ μπέης και ο μουχτάρης (δήμαρχος) της πόλης Αλή Ριζά. Οι Τούρκοι αξιωματούχοι λίγες μέρες πριν την απελευθέρωση της Έδεσσας ενεργώντας προληπτικά, συνέλαβαν ως ομήρους επιφανείς Εδεσσαίους που είχαν αναπτύξει αξιόλογη δράση στη διάρκεια του Μακεδονικού Αγώνα και τους

μετέφεραν στη Θεσσαλονίκη, στις φυλακές Επταπυργίου μαζί με ομήρους από άλλες περιοχές.

Όταν πλέον συνειδητοποιούν ότι είναι αναπόφευκτη σε λίγες μέρες η επικράτηση του ελληνικού στρατού στην περιοχή, συγκαλούν σύσκεψη στο σπίτι του φρούραρχου Ρασίτ μπέη για να καθορίσουν τις μετέπειτα ενέργειές τους. Να προβάλλουν δηλαδή αντίσταση στον ελληνικό στρατό ή να παραδώσουν την πόλη αμαχητί. Τελικά υπερισχύει η δεύτερη γνώμη και αποφασίζεται να μεταβεί στην Ιερά Μητρόπολη Εδέσσης ο Τούρκος διευθυντής του ιεροδιδασκαλείου για να προετοιμάσει τη συνεννόηση με τους Έλληνες της πόλης.

Την επόμενη μέρα συγκεντρώνονται στην Ιερά Μητρόπολη οι τουρκικές αρχές, ο Μητροπολίτης Κωνσταντίνος και οι Δημογέροντες, όπου οι Τούρκοι ζητούν την προστασία τους στην περίπτωση που θα καταληφθεί η πόλη από τον Ελληνικό στρατό. Στις 15 Οκτωβρίου παραιτούνται οι Τουρκικές αρχές και αναλαμβάνουν τη φρούρηση της Έδεσσας οι Έλληνες κάτοικοί της. Στις 16 Οκτωβρίου ο δήμαρχος Αλή Ριζά πηγαίνει στις φυλακές της πόλης, αποφυλακίζει όσους κρατούμενους δεν είχαν μεταφερθεί στην Θεσσαλονίκη ως όμηροι και ο Γκαλίπ μπέης εγκαθίσταται στο κτίριο της Μητρόπολης όχι τόσο για να προστατευθεί από τους χριστιανούς, αλλά για να αποφύγει τη οργή όσων από τους Τούρκους είχαν την αντίθετη με αυτόν γνώμη για την παράδοση της πόλης.

Το βράδυ της 17ης Οκτωβρίου η έκτη ημιλαρχία υπό τον ανθυπίλαρχο Αργύριο Σταυρόπουλο εξορμά από τη Βέροια και καταλαμβάνει το σιδηροδρομικό σταθμό Σκύδρας.

Την επόμενη μέρα, Πέμπτη 18 Οκτωβρίου 1912, γιορτή του Αγίου Λουκά, τρεις στρατιώτες ως προπομποί του προελαύνοντος ελληνικού στρατού, ο Βρασίδης Λαγωνίκος, ο Νικόλαος Αγγελής και ο Νικόλαος Λιβανός καταλαμβάνουν το σιδηροδρομικό σταθμό της πόλης μας αφού συνεπλάκησαν με την εκεί ευρισκόμενη τουρκική φρουρά. Από τους πυροβολισμούς σκοτώθηκαν ο ιερέας του χωριού Σωτήρα, ο δεκαπεντάχρονος μαθητής Ψυχογιός και ένας μαθητής του οικοτροφείου. Ήταν οι τελευταίοι νεκροί πριν την απελευθέρωση της πόλης.

Λίγο αργότερα φτάνει στο σταθμό αμαξοστοιχία με ένα λόχο πεζικού του ελληνικού στρατού με επικεφαλής τον αξιωματικό Βασίλειο Γεννηματά, ο οποίος μπαίνει θριαμβευτικά στην Έδεσσα. Την ίδια ώρα από την πόλη έρχεται προς το σταθμό μια πομπή με επικεφαλής το Μητροπολίτη και τους Τούρκους μουφτή, υποδιοικητή και δήμαρχο της Έδεσσας, ο οποίος κρατά λευκή σημαία. Στις 11 το πρωί της 18ης Οκτωβρίου 1912 γίνεται η επίσημη παράδοση της πόλης από τον Τούρκο δήμαρχο Αλή Ριζά, ο οποίος σύμφωνα με την τοπική παράδοση ήταν

απόγονος του κελ Πέτρου που προδοτικά είχε παραδώσει τη βυζαντινή Έδεσσα στους Τούρκους πριν από 530 χρόνια περίπου.

Αυτά είναι λίγο-πολύ γνωστά στους περισσότερους. Εκείνο όμως που σπάνια αναφέρεται είναι το τι προηγήθηκε από τους πολέμους του 1912-13 και την απελευθέρωση της Μακεδονίας. Ας θυμηθούμε συνοπτικά τα γεγονότα:

Μετά από έντονες ρωσικές πιέσεις, με το σουλτανικό φερμάνι της 28ης Φεβρουαρίου 1870 ιδρύεται η αυτοκέφαλη Εκκλησία της Βουλγαρίας με επικεφαλής Έξαρχο. Το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως με αφορμή την μη μνημόνευση του ονόματος του Πατριάρχη στις λειτουργίες των εξαρχικών ναών, συγκάλεσε Πανορθόδοξη Σύνοδο το 1872 και κήρυξε σχισματική την Βουλγαρική Εξαρχία.

Η Συνθήκη του Αγ. Στεφάνου της 3ης Μαρτίου 1878 μεταξύ Τσαρικής Ρωσσίας και Οθωμανικής αυτοκρατορίας, η οποία δημιούργησε την Μεγάλη Βουλγαρία, ένα στην ουσία πελατειακό κράτος της Ρωσσίας, προκάλεσε τέτοιες αντιδράσεις σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, ώστε αυτοακυρώθηκε και ουδέποτε εφαρμόστηκε. Αποτέλεσμα της διπλωματικής εμπλοκής που προκάλεσαν οι προαναφερθείσες αντιδράσεις ήταν η σύγκλιση, μερικούς μήνες αργότερα, μιας νέας συνδιάσκεψης ειρήνης στο Βερολίνο (13 Ιουνίου – 13 Ιουλίου 1878), όπου με την νέα Συνθήκη (Συνθήκη του Βερολίνου) ανατράπηκαν οι αποφάσεις της Συνθήκης του Αγ. Στεφάνου.

Το 1885 πραγματοποιείται η αυθαίρετη προσάρτηση της Ανατολικής Ρωμυλίας στο αυτόνομο Πριγκιπάτο της Βουλγαρίας, που είχε προκύψει από την Συνθήκη του Βερολίνου. Η νίκη των βουλγαρικών όπλων, στον Σερβο-Βουλγαρικό πόλεμο της ίδιας χρονιάς, αναπτέρωσε τις ελπίδες των Βουλγάρων ότι σύντομα θα πετύχαιναν αυτό που τους στέρησε η Συνθήκη του Βερολίνου: Την «Μεγάλη Βουλγαρία».

Στις βουλγαρικές επιδιώξεις αντιτάχθηκαν τόσο η Ελλάδα, όσο και η Σερβία, οι οποίες εξόπλισαν αντίστοιχα ανταρτικά σώματα με στόχο αφ' ενός μεν να εξασθενίσουν την οθωμανική εξουσία, αφ' ετέρου δε να ανακόψουν τις βουλγαρικές δραστηριότητες. Παράλληλα, η ρουμανική προπαγάνδα επιχειρούσε με κάθε μέσον να προσεταιριστεί τους βλαχόφωνους πληθυσμούς γύρω από την Πίνδο, οργανώνοντας αντίστοιχα ένοπλα σώματα.

Την ταραγμένη λοιπόν και χαοτική εκείνη περίοδο, που περιγράψαμε προηγουμένως, άρχισε να καλλιεργείται το ιδεολόγημα του «Μακεδονισμού» (η θεωρία ότι οι κάτοικοι της περιοχής της Μακεδονίας δεν είναι Έλληνες, ούτε Βούλγαροι, ούτε Σέρβοι, αλλά «Μακεδόνες»), καθώς και η πλαστή εθνοτική

ταυτότητα των ανύπαρκτων «Σλαβομακεδόνων», εφευρήματα που αξιοποιήθηκαν αργότερα από την βουλγαρική προπαγάνδα στην εξυπηρέτηση των εδαφικών της βλέψεων.

Ο Μακεδονισμός, ας μη το ξεχνάμε. υπήρξε δημιούργημα μεγαλοσερβικών πολιτικών κύκλων και ιδίως του Σέρβου πολιτικού, αλλά και διακεκριμένου λογίου, του Στόγιαν Νοβάκοβιτς (Stojan Novaković, 1842-1915), ο οποίος διετέλεσε δύο φορές Πρωθυπουργός του Βασιλείου της Σερβίας. Η επινόηση της ιδέας του «μακεδονικού έθνους» και η καλλιέργειά της στον σλαβικό πληθυσμό της Μακεδονίας είχε ως σκοπό να εξυπηρετήσει τα σχέδια της «μεγαλοσερβικής» πολιτικής για διείσδυση στον νότο και έξοδο στο Αιγαίο, αφού θα οδηγούσε στην απομάκρυνση της βουλγαρικής επιρροής από τους Σλάβους της Μακεδονίας και στην απόσχισή τους από τον βουλγαρικό εθνικό κορμό».

Στην συνέχεια βέβαια τον «μακεδονισμό» τον υιοθέτησαν και οι ίδιοι οι Βούλγαροι, με θλιβερά αποτελέσματα. Τέλος, ο μακεδονισμός υιοθετήθηκε και από τον οπερεττικό εκείνον αυτοδιορισμένο «στρατάρχη», τον Τίτο, για να εξυπηρετήσει τους δικούς του σχεδιασμούς και επιδιώξεις, με αποτέλεσμα να τον υφιστάμεθα μέχρι σήμερα.

Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα που πρέπει να επισημανθεί είναι η χρησιμοποίηση του γλωσσικού παράγοντα ως οχήματος εδαφικών διεκδικήσεων και επεκτατισμού.

Αξίζει να επιμείνουμε λίγο παραπάνω στο θέμα αυτό.

Επιστημονικώς είναι πλέον αδιαμφισβήτητο, ότι η ομιλούμενη γλώσσα δεν αποτελεί απόλυτο εθνολογικό κριτήριο ταξινόμησης μιας συγκεκριμένης εθνοτικής ομάδας.

Με απλά λόγια: Η γλώσσα που μιλάει ένα σύνολο ανθρώπων δεν έχει σχέση με την εθνική τους ταυτότητα.

Περιορίζομαι να αναφέρω το κλασσικό παράδειγμα των γερμανόφωνων Αλσατών, στα σύνορα Γαλλίας-Γερμανίας, οι οποίοι αισθάνονται φανατικοί Γάλλοι και πολέμησαν τόσο στον Α΄ όσο και στον Β΄ Παγκ.Πόλεμο στο πλευρό των Γάλλων.

Στο σημείο αυτό οφείλω να επισημάνω ορισμένες πραγματικότητες, που αγνοούνται ή αποσιωπούνται:

Ο ελληνισμός, στην ιστορική του πορεία των 4000 χρόνων, δημιούργησε τεράστιες πολυεθνικές αυτοκρατορίες (πολυεθνικές, αλλά ποτέ πολυπολιτισμικές), αχανή Βασίλεια (Πτολεμαίοι, Σελευκίδες), αλλά συχνότατα υπέστη

και επιδρομές βαρβάρων λαών, κατακτήθηκε πλήρως ή εν μέρει από ξένους στρατούς (Ρωμαίοι, Οθωμανοί), ενώ εκτοπίσθηκαν τμήματά του από προαιώνια ελληνικά εδάφη. Αποτέλεσμα όλων αυτών των ιστορικών εξελίξεων ήταν κάποιοι ελληνικοί πληθυσμοί να αλλοφωνήσουν, όπως ορισμένοι μικρασιάτες (τουρκόφωνοι Έλληνες), να λατινοφωνήσουν (βλαχόφωνοι Έλληνες), να σλαβοφωνήσουν (σλαβόφωνοι Έλληνες), να αλβανοφωνήσουν (αρβανιτόφωνοι Έλληνες) ή να ιταλοφωνήσουν (οι Γρεκάνοι της Magna Grecia).

Επομένως, το ότι κάποια τμήματα του πληθυσμού της Μακεδονίας είχαν παλαιότερα ως μοναδικό γλωσσικό μέσο επικοινωνίας ένα σλαβογενές ιδίωμα, δεν αποτελεί ικανό και επαρκές κριτήριο για την επιχειρηθείσα στο παρελθόν και επιχειρούμενη και σήμερα από ορισμένους, τοποθέτησή τους εκτός του ελληνικού έθνους.

Ως γηγενής λοιπόν Μακεδόνας Έλλην θεωρώ ότι το ζήτημα έχει απαντηθεί θεωρητικά και πρακτικά και δεν υπάρχει ανάγκη περαιτέρω συζητήσεων και διευκρινίσεων.

Και για να μη υπάρχει οποιαδήποτε παρανόηση επαναλαμβάνω: Είμαι ντόπιος Μακεδόνας Έλληνας, με αυτήν ακριβώς την σειρά. Το πρώτο αποτελεί την τοπική πολιτισμική μου ταυτότητα, το δεύτερο την γεωγραφική μου ταυτότητα και το τρίτο την εθνική μου ταυτότητα.

Με την ευκαιρία ας θυμηθούμε αυτό που τόνιζαν στην επιστολή διαμαρτυρίας που έστειλαν το 1903 κάτοικοι της πόλης του Μοναστηρίου (Βιτώλια) προς τις Μεγάλες Δυνάμεις:

«...λαλούμεν ελληνιστί, βλαχιστί, αλβανιστί, βουλγαριστί, αλλά ουδέν ήττον εσμέν άπαντες Έλληνες και ουδενί επιτρέπομεν να αμφισβητεί προς ημάς τούτο...».

Να έχουμε επί πλέον πάντα στο μυαλό μας ότι τα ιδιώματα που ομιλούνται σε περιοχές της κεντρικής και δυτικής Μακεδονίας δεν έχουν σχέση γλωσσολογική και ιστορική με την κατασκευασμένη το 1944-45 γλώσσα των Σκοπίων που την ονομάζουν αυθαίρετα «μακεδονική».

Και για να τελειώνουμε.

Όπως συχνά επαναλαμβάνω:

«...Στον ελληνισμό, μετέχει κάποιος εθελουσίως. Είναι τιμή και ευθύνη η ελληνική ταυτότητα. Η ελληνικότητα δεν επιβάλλεται, αλλά κερδίζεται και αποδεικνύεται με αγώνες, θυσίες και ήθος. Πρόκειται για θεϊκό χάρισμα και όχι για καταναγκασμό. Ο ελληνισμός κανέναν δεν παρακαλάει. Όποιος δεν θέλει να είναι Έλληνας, κακό του κεφαλιού του. Ας αρκεσθεί στη μίζερη και ελεεινή σκοπιανή

ιδιότητα ή ας παραμείνει στην πνευματική αναξιοπρέπεια του κακώς εννοούμενου τοπικισμού και της γκρίνιας για τα κονδύλια. Αυτά δεν τα λέω για να δικαιολογήσω την κρατική απραξία, ούτε για να εθелоτυφλούμε μπροστά στον κίνδυνο από τη διείσδυση των πρακτόρων. Χρειάζεται συνεχής άμυνα και αντίσταση. Αλλά συγχρόνως δεν πρέπει να αποδίδουμε στους αργυρώνητους νεοκομιτατζήδες καμιά ιδιότητα φοβερού και τρομερού μαζικού κινήματος αφελληνισμού. Εάν σώσουμε το όνομα της Μακεδονίας, οι πρακτορίσκοι πιθανότατα θα εξαφανισθούν μία για πάντα. Θα τους καταπιεί η ίδια η Ιστορία...».

Κλείνω, με τα λόγια του μεγάλου εκείνου Μακεδόνα Έλληνα, του Ίωνα Δραγούμη, ο οποίος χάθηκε τόσο πρόωρα, δολοφονημένος άνανδρα από πολιτικούς του αντιπάλους, που έγραφε στο βιβλίο του «Μαρτύρων και Ηρώων αίμα», τα εξής, προφητικά θα τα χαρακτηρίζα, απευθυνόμενος στους πολιτικούς της Αθήνας :

«Να ξέρετε πως αν τρέξουμε να σώσουμε την Μακεδονία, η Μακεδονία θα μας σώσει.

Θα μας σώσει από την βρώμα όπου κυλιόμαστε, θα μας σώσει από την μετριότητα και από την ψοφιοσύνη, θα μας λυτρώσει από τον αισχρό τον ύπνο, θα μας ελευθερώσει.

Αν τρέξουμε να σώσουμε την Μακεδονία, εμείς θα σωθούμε...»

Πηγή: <http://vivliofiloi.blogspot.gr>